

5. UČEBNÍ OSNOVY

5.4 Člověk a jeho svět

5.4.3 Přírodověda

Blok předmětů:

ČLOVĚK A JEHO SVĚT (PRVOUKA, PŘÍRODOVĚDA, VLASTIVĚDA)

Název předmětu:

PŘÍRODOVĚDA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** je jedinou vzdělávací oblastí RVP ZV, která je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Svým široce pojatým syntetickým (integrovaným) obsahem spoluutváří povinné základní vzdělávání na 1. stupni.

Vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti a utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat lidi, vztahy mezi nimi, všimnout si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat, přemýšlet o nich a chránit je. Na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Při osvojování poznatků a dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

Vzdělávací oblast tak připravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech *Člověk a společnost*, *Člověk a příroda* a ve vzdělávacím oboru *Výchova ke zdraví*.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Člověk a jeho svět** je členěn do *pěti tematických okruhů*. Propojováním tematických okruhů je možné vytvářet v ŠVP různé varianty vyučovacích předmětů a jejich vzdělávacího obsahu.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejnámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.

V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu
- orientaci ve světě informací a k časovému a místním propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět
- poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.

Časová dotace předmětu

Vyučovací předmět Přírodověda je vyučován ve 2 hodinové týdenní dotaci ve 4. ročníku a v 2 hodinové týdenní dotaci v 5. ročníku (celkem 4 hodiny). Výuka probíhá v kmenových třídách, nezanedbatelná část i mimo budovu školy přímo v terénu (tematické vycházky, exkurze apod.). Potřebné vědomosti a dovednosti žáci získávají především pozorováním názorných pomůcek, sledováním konkrétních situací, hraním určených rolí a řešením modelových situací.

Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu:

<p>KOMPETENCE K UČENÍ vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení</p>	<ul style="list-style-type: none">- Vedeme žáky k objevování a poznávání všeho, co je zajímavá, co se jim líbí a v čem by v budoucnu mohli uspět.- Vedeme žáky k poznávání podstaty zdraví i příčin nemocí, k upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých.- Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace (které nelze v životě člověka prakticky ověřit) v literatuře, na internetu, v televizních dokumentárních pořadech, výukových počítačových programech (zejména informace o vesmíru aj.).<ul style="list-style-type: none">- Jdeme příkladem - neustále si dalším vzděláváním rozšiřujeme svůj „pedagogický obzor“.
<p>KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickém uvažování a k řešení problémů</p>	<ul style="list-style-type: none">- Učíme žáky řešit problémové situace porovnáním s veřejně dostupnými zdroji, současně žáky učíme zaujímat k nim kritický postoj.- Podporujeme netradiční (originální) způsoby získávání informací.<ul style="list-style-type: none">- Jdeme příkladem - učíme se sami lépe, s rozumem a s nadhledem řešit různé problémové situace ve škole.

<p>KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci</p>	<p>Podporujeme různé formy komunikace s místními obyvateli, pamětníky, pracovníky regionálních muzeí, knihoven, aj.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace. - Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a zkušenosti (školní časopis, místní tisk, web, ppt. prezentace apod.). - Jdeme příkladem – „profesionálním“ přístupem ke komunikaci s žáky, rodiči, zaměstnanci školy a širší veřejností. Sami otevřeně komunikujeme na „kulturní úrovni“, své názory opíráme o logické argumenty. Netolerujeme pomluvy, nezdvořilost a „zákulisní“ jednání. Pozitivně svoji školu a učitelskou profesi prezentujeme na veřejnosti
---	---

<p>KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ rozvítet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Učíme žáky pracovat v týmu, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce. - Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role. - Učíme žáky kriticky hodnotit práci (význam) týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci (význam) ostatních členů týmu. - Podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují. - Jdeme příkladem – podporujeme spolupráci všech členů pedagogického sboru i spolupráci pedagogických a nepedagogických pracovníků školy. Respektujeme práci, roli, povinnosti i odpovědnost ostatních.
---	--

<p>KOMPETENCE OBČANSKÉ vychovávat žáky</p> <ul style="list-style-type: none"> - jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, - jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí, - jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích 	<p>Vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví i k ochraně zdraví jejich kamarádů, členů rodiny apod.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Učíme žáky základům tolerance a vzájemného soužití. - Vedeme žáky k přiměřené odpovědnosti za budoucnost naší planety a k aktivní obraně proti nežádoucím vlivům z různých sfér společnosti, které nabádají k nesprávnému (netolerovatelnému, nelegálnímu či konzumnímu) způsobu života. - Jdeme příkladem : respektujeme právní předpisy, vnitřní normy školy, plníme příkladně své povinnosti. Respektujeme osobnost žáka a jeho práva. Budujeme přátelskou a otevřenou atmosféru ve třídě i ve škole. Chováme se k žákům, jejich rodičům a ke svým spolupracovníkům tak, jak si přejeme, aby se oni chovali k nám.
---	---

<p>KOMPETENCE PRACOVNÍ vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit žáky používat při práci vhodné materiály, nástroje a technologie, naučit žáky chránit své zdraví při práci, pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci. - Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí. Měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky. - Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi, významnými pro udržení vhodných životních podmínek života na naší planetě. - Jdeme příkladem – příkladně si plníme své pracovní povinnosti (nástupy do hodin, příprava na výuku ...). Dodržujeme dané slovo. Vážíme si své profese. Svoji profesi a svoji školu pozitivně prezentujeme před žáky, rodiči i širší veřejností.
---	--

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru (OVO) :

1. stupeň

1. MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy (OVO) - 1. období

žák

1.1 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí

1.2 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

1.3 rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

Očekávané výstupy (OVO) - 2. období

žák

1.4 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu

1.5 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě

1.6 rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli

1.7 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického

1.8 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích

1.9 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam

Učivo (U)

1.1 domov - prostředí domova, orientace v místě bydliště

1.2 škola - prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace

1.3 obec (město), místní krajina - její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť

1.4 okolní krajina (místní oblast, region) - zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany

1.5 regiony ČR - Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod

1.6 naše vlast - domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR

1.7 Evropa a svět - kontinenty, evropské státy, EU, cestování

1.8 mapy obecně zeměpisné a tematické - obsah, grafika, vysvětlivky

2. LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy (OVO) - 1. období

žák

2.1 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům

2.2 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

Očekávané výstupy (OVO) - 2. období

žák

2.4 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)

2.5 rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, je připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení

2.6 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy

2.7 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy

2.8 poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)

Učivo (U)

2.1 rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání

2.2 soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie; obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým, společný „evropský dům“

2.3 chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům

2.4 právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot

2.5 vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky

2.6 kultura – podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura

2.7 základní globální problémy – významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí

3. LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy (OVO) - 1. období

žák

3.1 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti

3.2 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije

3.3 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

Očekávané výstupy (OVO) - 2. období

žák

3.4 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy

3.5 využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek

3.6 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik

3.7 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik

3.8 objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů

Učivo (U)

- 3.1 orientace v čase a časový řád - určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období
- 3.2 současnost a minulost v našem životě - proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- 3.3 regionální památky - péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- 3.4 báje, mýty, pověsti - minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj

4. ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy (OVO) - 1. období

žák

- 4.1 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- 4.2 roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- 4.3 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

Očekávané výstupy (OVO) - 2. období

žák

- 4.4 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka
- 4.5 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
- 4.6 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přízpůsobení organismů prostředí
- 4.7 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
- 4.8 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat
- 4.9 stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit
- 4.10 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

Učivo

- 4.1 látky a jejich vlastnosti - třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
- 4.2 voda a vzduch - výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život
- 4.3 nerosty a horniny, půda - některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam
- 4.4 Vesmír a Země - sluneční soustava, den a noc, roční období
- 4.5 rostliny, houby, živočichové - znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka
- 4.6 životní podmínky - rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí
- 4.7 rovnováha v přírodě - význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva
- 4.8 ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody - odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy
- 4.9 rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi

5. ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy (OVO) - 1. období

žák

5.1 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví

5.2 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných

5.3 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek

5.4 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Očekávané výstupy (OVO) - 2. období

žák

5.6 využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života

5.7 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození

5.8 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob

5.9 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události, vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista

5.10 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek

5.11 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou

5.12 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

5.13 uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku

Učivo

5.1 lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince

5.2 péče o zdraví – zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim; nemoci přenosné a nepřenosné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc; při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena

5.3 partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality

5.4 návykové látky a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií

5.5 osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu; dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích

5.6 přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku

5.7 mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu
4. ročník:

KONKRETIZOVANÝ VÝSTUP	KONKRETIZOVANÉ UČIVO	VAZBY, PŘESAHY
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojmy: živá příroda, neživá příroda; uvede příklady zástupců, objasní vzájemnou propojenost - objasní princip rovnováhy přírody - roztrídí dané látky pomocí smyslů a měřením - určí, které látky nelze zkoumat některými smysly, tvrzení zdůvodní - uvede souvislosti mezi vzhledem krajiny, kvalitou životního prostředí a činností člověka - rozliší vybrané horniny a nerosty - vysvětlí pojem: zvětrávání; uvede příklady zvětrávání a vyjmenuje faktory, které zvětrávání způsobují - uvede, jak vzniká půda a jaký má půda význam pro život na Zemi - na konkrétních příkladech uvede vzájemné vztahy živých organismů a neživé přírody - roztrídí živočichy na bezobratlé a obratlovce, uvede zástupce - porovná základní projevy života konkrétních živých organismů - uvede znaky života, životní potřeby, způsob života, stavbu těla a funkci jednotlivých částí těla konkrétních rostlin a živočichů. - s pomocí jednoduchých klíčů, atlasů a vhodných odborných publikací zařadí konkrétní živočichy do známých skupin - uvede zástupce různých přírodních společenstev ve vybraných lokalitách regionů - uvede příklady vzájemných vztahů mezi organismy - uvede příklady přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku (porovná jednotlivé živé organismy) - zhodnotí dopad některých konkrétních činností člověka na přírodu, rozliší, které z nich mohou prostředí a zdraví člověka podporovat, a které poškozovat - provede pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu - zhodnotí příčiny, důsledky (příp. odpovědnost lidí) u konkrétních vybraných živelných pohrom a ekologických katastrof; uvede základní zásady chování a jednání v těchto situacích, na konkrétních příkladech popíše činnost jednotlivých složek IZS 	<p>Rozmanitost přírody</p> <ul style="list-style-type: none"> - neživá příroda - látky a jejich vlastnosti – třídění látek - změny látek a skupenství - porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek - voda a vzduch – význam pro přírodu a člověka, oběh vody v přírodě - nerosty a horniny, vznik půdy a její význam - živá příroda – třídění rostlin, hub, živočichů - podmínky života na Zemi a jejich rozmanitost slunce, voda, půda, vzduch - životní podmínky rostlin - rostliny a jejich orgány (stonek, list, květ) - výživa rostlin, rozmnožování kvetoucích rostlin - jehličnaté a listnaté stromy a keře - živočichové a stavba jejich těla (savci, ptáci, plazi, obojživelníci, hmyz, ryby) - stopy zvířat - přírodní společenstva – háje, lesa, vod a bažin, pole, louky a zahrady (lidská obydlí), suchých stanovišť - potravní řetězce v přírodě - význam lesů pro člověka - přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku - význam zemědělství pro člověka - vzájemné vztahy rostlin, hub a živočichů - ochrana přírody, likvidace odpadů - živelné pohromy a přírodní katastrofy, ekologie 	<p>OVO: 4.4, 4.6, 4.7, 4.8, 4.9</p> <p>U: 4.1, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8 5.1, 5.2, 5.6</p>

<p>- provede vybrané praktické činnosti v terénu: založí sbírku přírodnin, vypěstuje rostliny, založí herbář, provede pozorování a jeho záznam apod.</p> <p>- uvede základní zásady osobní hygieny, správné výživy a zdravého způsobu života</p> <p>- vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista</p> <p>-vztahy v rodině, mezi spolužáky, soužití a chování lidí , korupční jednání- uplácení, vydírání, zastrašování</p>	<p><u>Člověk a jeho zdraví</u></p> <p>- výchova ke zdraví (hygiena, výživa, péče o zdraví člověka)</p> <p>-dopravní výchova - bezpečné chování v silničním provozu; dopravní značky</p> <p><u>Lidé kolem nás</u></p> <p>lidé kolem nás- právo a spravedlnost</p>	
---	--	--

KONKRETIZOVANÝ VÝSTUP	KONKRETIZOVANÉ UČIVO	VAZBY, PŘESAHY
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí význam Slunce pro život na Zemi - popíše postavení Země ve vesmíru - objasní střídání dne a noci, ročních období - charakterizuje Měsíc a jeho fáze, vyhledá v kalendáři symboly fází <p>Měsíce a uvede (odhadne) význam těchto symbolů</p> <ul style="list-style-type: none"> - ve skupině se spolužáky znázorní pomocí globusu a jiných vhodných pomůcek pohyb Země a ostatních planet sluneční soustavy kolem Slunce <ul style="list-style-type: none"> - vyhledá v encyklopediích a stručně popíše funkce některých orgánů a orgánových soustav člověka - popíše vznik a vývoj jedince, jednotlivé etapy lidského života - na konkrétních příkladech zdůvodní význam ohleduplného chování k druhému pohlaví - objasní význam osobní a intimní hygieny, denního režimu - sestaví jídelníček podle základních zásad správné výživy - uvede příklady stresových situací, navrhne, jak stresu čelit a předcházet - sestaví svůj režim dne podle zásad zdravého způsobu života, zohlední v něm oprávněné požadavky blízkých - uvede příklady pozitivních a negativních reklamních vlivů - na modelových příkladech předvede osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek - posoudí negativní vliv kouření, alkoholu, drog, násilí, hracích automatů apod. na kvalitu lidského života - uvede, (na modelových situacích předvede), jak bude postupovat v krizových situacích (šikana, týrání, zneužívání, přírodní a ekologické katastrofy, teroristický útok apod.) - na modelových příkladech předvede základní úkony první pomoci a přivolání pomoci v různých situacích (aplikuje znalost telefonních čísel: 150, 155, 158, 156) - pojmenuje správně základní části lidského těla - vysvětlí, proč (jak) se musí chránit před stykem s cizí krví (úrazy, nalezené injekční stříkačky aj.) - vysvětlí pojmy: HIV, AIDS 	<p>Rozmanitost přírody - Země a vesmír</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slunce a sluneční soustava - vesmírná tělesa – hvězdy, přirozené družice, planety, komety, meteory, meteority - Země ve vesmíru - pohyby Země - gravitační síla - střídání dne a noci, roční období - práce s globusem <p>Člověk a jeho zdraví</p> <ul style="list-style-type: none"> - stavba lidského těla - funkce některých orgánů a orgánových soustav - pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou - základy lidské reprodukce - vývoj jedince - základy sexuální výchovy - partnerství a rodičovství - péče o zdraví, správná výživa - intimní a duševní hygiena - sociálně patologické jevy - návykové látky - bezpečné chování v rizikovém prostředí - situace hromadného ohrožení - první pomoc <p style="text-align: center;">- HIV/AIDS</p>	<p>OVO:</p> <p>4.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, 5.13</p> <p>U:4.4,5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6</p>

<p>-</p> <p>v rodině, mezi spolužáky, soužití a chování lidí , korupční jednání- uplácení, vydírání, zastrašování,</p>	<p><u>Lidé kolem nás</u></p> <p>lidé kolem nás- právo a spravedlnost</p>	
--	---	--